

Свідерська О. І. кандидат політичних наук, старший викладач кафедри теоретичної та практичної психології НУ «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0001-6618-0559>

Кочетова К. С. студентка II курсу спеціальності «Психологія»; НУ «Львівська політехніка»

ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСІБ, ЩО НАДАЮТЬ ДОМЕДИЧНУ ДОПОМОГУ

Розглянуто основні чинники психологічної ресурсності осіб, що надають домедичну допомогу. Визначено, що головними чинниками, що можуть впливати на стан саморегуляції емоційних станів реагувальника-мотоцикліста є певний рівень його особистісної тривожності та фрустрації.

Ключові слова: домедична допомога; екстремальна психологія; психологічна стійкість; особистісні ресурси; стресостійкість.

Вступ. Однією із актуальних тем дослідження у сучасній психологічній науці є вивчення особливостей надання домедичної допомоги, основним завданням якої є підтримання функціонування життя людини у критичній ситуації. В умовах постійного зростання рівня різноманітних ризиків у сучасному житті, в українському суспільстві формується новий напрям надання домедичної допомоги людям, що зазнали дорожньо-транспортної пригоди. Поруч із представниками таких професій, як рятувальник, пожежник, ліквідатор, та ін., реагувальники-мотоциклісти практичного кожного дня піддаються негативному впливу з боку численних стресових факторів: емоційного напруження, виконання термінових завдань, прийняття інколи дуже не простих рішень, надання домедичної допомоги травмованим особам, підтримка життя важко травмованих до моменту прибуття карети швидкої допомоги, та ін. Вважаємо, що для виконання завдань, особами, які постійно перебувають в умовах психологічного напруження необхідно володіти стресостійкістю, добре розвинутою силою волі, внутрішньою мотивацією, вмінням не просто відслідковувати власний емоційний стан, але й вчасно оновлювати психологічні ресурси, тощо.

До слова, вперше ідея щодо необхідності підрозділу, до якого б входили реагувальники-мотоциклісти втілилась у Ізраїлі («United Hatzalah»). Сьогодні ж практично у всьому світі практикується формування таких підрозділів, які входять до структури екстреної медичної допомоги. В Україні діяльність реагувальників-

мотоциклістів виконується здебільшого волонтерами, членами небагатьох громадських організацій: «Мотодопомога», «Motohelp», «Moto health», та ін.

Метою статті є визначити основні чинники психологічної стійкості осіб, котрі надають домедичну допомогу.

У ході написання статті були поставлені **такі завдання:** розкрити поняття психологічної й особистісної ресурсності, визначити основні чинники, котрі можуть впливати на її формування у осіб, що надають домедичну допомогу; виявити взаємозв'язки стресостійкості, тривожності й особистісної ресурсності реагувальників-мотоциклістів.

Теоретичне підґрунтя. Проблематикою дослідження психологічних особливостей осіб, котрі виконують професійні завдання займались такі науковці: Приходько І.І., Посохова Я.С., Тімчінко О.В., Мансури О.В., Врублевський А.В., Гермацкая Е.И., Гагдиш Д.Т., Ильин Е.П., Кучеренко С.М., Месников В.И., Приходько Ю.О.

У дослідженні було використано переважно загальнонаукові **методи дослідження:** аналізу й синтезу, при дослідженні поняття психологічної стійкості й основних її складових; індукції та дедукції – через призму спостереження за навколишнім середовищем й особливостями вияву поведінки реагувальників-мотоциклістів у ситуації надання домедичної допомоги; абстрагування, через призму дослідження психологічної стійкості як індикатора діяльності волонтерської організації, визначення її мотиваційної

основи, що може змінюватись під впливом зовнішнього середовища.

Результати і обговорення. Передусім варто наголосити на тому, що тематика стійкості вже понад 50-ти років зустрічається у багатьох напрямках наукових досліджень: психіатрії, психології здоров'я, кризових ситуацій, позитивній психології. Проблема психологічної стійкості дозволяє вивчати той бік розвитку особистості, який дозволяє максимально підтримувати особистісне психологічне благополуччя та здоров'я в умовах впливу травматичних ситуацій. Мова йде про визначення тих чинників, які обумовлюють механізми поведінки людини в екстремальних ситуаціях, аналіз рівня її адаптивності, опору, очікувань, стресостійкості, терпимості, сили волі й емоційної стабільності [8].

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує питання емоційної саморегуляції, яка б забезпечувала осіб, що працюють у екстремальних ситуаціях від негативних впливів стрес-факторів й забезпечувала їм можливість збереження опірності, орієнтації на виконання життєвих цілей, готовності до саморозвитку, та ін. Ще одним вагомим напрямом дослідження психологічної стійкості вважається напрям вивчення посттравматичного стресового розладу у контексті психіатрії катастроф та клінічної психології. Зокрема мова йде про виявлення факторів попередження його утворення. Відтак можемо говорити про такі зовнішні чинники, що суттєвим чином знижують психологічну стійкість: стихійні лиха, катастрофи, спричинені людиною (війна, тероризм), епідемія хворіб (протягом 2020–2021 рр. яскравим прикладом є пандемія, спричинена вірусом Covid-19), та ін. У контексті індивідуальних психологічних переживань прийнято визначати взаємозв'язки психологічної стійкості із дитячими травмами, тривожними та афективними станами, генетичними факторами, та ін. В загальному більшість досліджень вказують все-таки на те, що у кожної людини існує певний період у житті, коли вона здатна у більшій мірі відчувати стрес, відтак рівень її особистісної психологічної стійкості падає.

У ході нашого дослідження, особливу увагу приділено трьом вагомим чинникам, які, на нашу думку мають тісні взаємозв'язки: стресостійкості, особистісній психологічній ресурсності й індивідуальним

особливостям (н-лад. тривожність, фрустрація, агресивність). По-перше, варто пригадати, що перші ґрунтовні відкриття по відношенню до поняття стресу належали Г. Сельє. Завдяки його наукового внеску було доведено, що організм людини має здатність проявляти доволі неспецифічну реакцію організму на зовнішні подразники (зниження рівноваги). Відтак, визначено три стадії дії стресу: стадія тривоги (подразник викликає стрес, починаючи діяти на організм, з'являються такі ознаки пришвидшується дихання, пульс, змінюється рівень тиску, погіршуються увага, пам'ять, мислення), починає формуватися мобілізація усіх ресурсів організму; стадія опору (формується при умові, коли подразник продовжує свою дію), організм займає захисну позицію, намагаючись втримати рівновагу, внутрішні ресурси особистості починають боротися із стрес-факторами; стадія виснаження (постстрес - порушення адаптаційного процесу), при тривалій дії впливу одного і того ж стресора, навіть, якщо організм вже пристосувався до нього, енергія, необхідна для адаптації людини для таких умов, може повністю вичерпатися, що у свою чергу може призвести до колапсу [2].

У сучасній науковій літературі термін «стрес» використовується принаймні у трьох значеннях: розуміння стресу із позиції будь-яких зовнішніх стимулів або подій, що викликають у людини напругу або надмірне збудження нервової системи; стрес як частина суб'єктивної реакції, що відображає внутрішній психічний стан напруги і збудження. Цей стан здебільшого інтерпретується через призму емоційних реакцій і копінг стратегій. Згадувані процеси можуть сприяти розвитку й удосконалюванню функціональних систем, а також викликати психічну напругу; по-третє, стрес може бути фізичною реакцією організму на запропоновану вимогу або шкідливий вплив. Функцією цих реакцій, швидше за все є підтримка поведінкових дій і психічних процесів по відношенню до подолання цього стану. В загальному, стресостійкість із соціально-психологічної позиції – збереження здатності до соціальної адаптації; збереження значущих міжособистісних зв'язків; забезпечення успішної самореалізації, досягнення життєвих цілей; збереження працездатності; збереження здоров'я. Відтак, основним критерієм стресостійкості людини є рівень її

спроможності до пристосування в складному і вимогливому світі [6].

Оскільки робота реагувальника-мотоцикліста передусім стосується системи «людина-людина», варто зазначити, що на рівень її стресостійкості можуть впливати такі фактори: 1) сприйняття та осмислення одночасних комунікацій різноманітного характеру; 2) специфіка поведінки клієнтів; 3) постійна зміна ситуацій у процесі діяльності та спілкування; 4) взаємодія з різними соціальними групами [1]. У випадку екстремальної ситуації, якою можна вважати ДТП із особливо важкими наслідками, волонтерам нерідко доводиться надавати й психологічну підтримку. Одним із факторів збільшення стресу для реагувальників у той момент є високий рівень відповідальності, особливо за перебіг процедури супроводу, особливостей та специфіки обставин, в яких здійснюється допомога, тощо. Підсумовуючи, наголосимо, що стресостійкість – це індивідуальна здатність організму людини зберігати нормальну працездатність під час дії стресора, головними психологічними компонентами якої є соціальна, поведінкова й особистісна (інтегративна й узагальнююча характеристика) складові. Вважаємо, що саме ці ключові елементи відіграють найбільш значущі ролі у формуванні стійкості індивіда до стресу.

Другою характеристикою, якою, на нашу думку, повинні володіти реагувальники-мотоциклісти є висока психологічна ресурсність. Водночас варто визначити, що інколи у психологічних дослідженнях зустрічаємо тлумачення психологічної ресурсності через призму розуміння особистісних ресурсів. Так, дослідниця Сокольська М. розуміє особистісні ресурси як специфічні підсистеми субсистемних рівнів особистого здоров'я. На переконання дослідниці, особистісні ресурси дозволяють особі, що здійснює професійну діяльність (у нашому випадку – волонтерську), утримувати внутрішню рівновагу, забезпечуючи відчуття наповненості та сенсу її життя [4]. Власне, у психологічній науці до таких особистісних ресурсів прийнято відносити фізіологічні характеристики особистості, особливості її когнітивних процесів, особистісні якості, наявність соціальної підтримки, фінансове благополуччя, та ін.

Досить часто у теоретичних дослідженнях ресурс стає одним із

визначальних характеристик особистості, акцентуючи на тому, що при психологічній допомозі головно прийнято опиратись саме на «ресурси клієнта» [5, с. 184] (у нашому випадку – реагувальників). Водночас варто зауважити, що те, наскільки особа, котра працює у екстремальних ситуаціях здатна розуміти й довіряти власним ресурсам, може визначити ступінь конструктивного додання кризи. Відтак, ідеться вже не лише про вивчення психологічних ресурсів особи, про що наголошує О. Штепа, але й про саму психологічну ресурсність, як здатність особистості їх актуалізувати [7, с.382]. На думку дослідниці, психологічна ресурсність – уміння людини актуалізувати власні ресурси, тобто свідомо оперувати ними, а саме: знати їх, уміти вміщувати й оновлювати [7, с. 384]. Загалом, як уже нами зазначалось, що для роботи в екстремальних ситуаціях дійсно необхідно володіти певними стійкими індивідуально-психологічними характеристиками задля забезпечення себе від наслідків негативних впливів: психологічною гнучкістю, адаптивним потенціалом, психічною стійкістю, тощо [3, с. 155]. Отже, психологічна стійкість особистості – це одне із мультифакторних понять у психології, котре вміщає у собі велику кількість індивідуальних характеристик, що дозволяють особі пристосовуватись до зовнішніх змін оточуючого середовища, протидіяти негативним впливам, що безпосередньо здійснюються на психіку і діяльність індивіда.

Метою нашого емпіричного дослідження було визначити взаємозв'язки між індивідуальними характеристиками мотоциклістів-реагувальників та рівнем психологічної ресурсності. Вікова категорія досліджуваній коливається від 26 до 45 років: в групі від 26–35 років – 52,6%; в групі від 36–45 років – 47,4% респондентів. Серед усіх досліджуваних, в опитуванні взяло участь 21,1% – жінок й 78,9% – чоловіки. Дослідження проводилось у соціальних мережах, шляхом заповнення респондентами google-форми. Для збору емпіричних даних було використано тест «Самооцінки психічних станів» (Г. Айзенка), «Опитувальник психологічної ресурсності особистості» О. С. Штепи та «Тест на стресостійкість».

У результаті аналізу емпіричних даних, виявлено, що 45 % опитаних нами респондентів володіють високим рівнем

стресостійкості, для решти 55 % переважаючим є середній рівень стресостійкості. У порівнянні із особами, котрі мають високий рівень даного показника, вони характеризуються помірним рівнем регуляції в стресових ситуаціях. Вони здатні володіти і стримувати власні емоції, але при надмірному перенавантаженні стресовими ситуаціями можуть траплятися випадки, коли незначні події порушують їхню емоційну рівновагу. Власне кажучи цікавими також виявились кореляційні зв'язки із шкалою стресостійкості. Отже, визначено, що високий рівень стресостійкості мотоциклістів-рятувальників не залежить від прагнення допомагати іншим ($r = -0,62$; $p < 0,05$). Зворотний кореляційний зв'язок між цими показниками вказує на те, що бажання допомагати іншим швидше сформоване у осіб із середнім рівнем саморегуляції. Що наштовхує на думку, що волонтерська діяльність досліджуваних осіб не ґрунтується на альтруїзмі, а швидше може мати цілком усвідомлений мотив діяльності.

Враховуючи специфіку цієї волонтерської діяльності, й те, що достатньо висока кількість осіб володіє високим рівнем саморегуляції, варто наголосити на тому, що зворотний зв'язок між стресостійкістю і загальним показником ресурсності ($r = -0,51$; $p < 0,05$) також вказує на те, що чим більше реагувальникам-мотоциклістам притаманні врівноваженість, стриманість, високий рівень саморегуляції і усвідомлення своїх емоцій, чим більше вони усвідомлюють відповідальність за власні вчинки і життєвий вибір, тим у них нижчим є рівень власної ресурсності. Звичайно, що реагувальники із високим рівнем стресостійкості можуть мати стійкі переконання, впевненість в особистих життєвих позиціях, а також досить спокійно ставитися до зовнішніх обставин, однак, як показує дослідження, у таких умовах вони мають певні труднощі із особистим рівнем психологічної ресурсності. Отже, попри те, що володіючи високим рівнем саморегуляції, вони спроможні належним чином адаптуватися до реалій та досить швидко можуть реагувати у нестабільних кризових ситуаціях, у них може швидше формуватися емоційне вигорання.

Доведено, що у рятувальників-мотоциклістів із високим рівнем

саморегуляції переважає високий рівень тривожності ($r = 0,51$; $p < 0,05$), а також високий рівень фрустрації ($r = 0,50$; $p < 0,05$). Під поняттям тривожності у психологічній науці прийнято розуміти психічний стан емоційної напруги, настороженості, хвилювання, душевного дискомфорту, підвищеної вразливості при ускладненнях, загостреного почуття провини і недооцінювання себе у ситуаціях очікування, невизначеності або передчуття неясної загрози значущій рівновазі особистості. При такому кореляційному зв'язку важливо звернути увагу на те, що ймовірно діяльність реагувальників-мотоциклістів дійсно у великій мірі залежить від рівня саморегуляції, й від того наскільки волонтери раціоналізують власну діяльність. Зокрема також варто наголосити на тому, що гіпотетично надання домедичної допомоги може бути бажанням побороти певні страхи та переживання. До слова, серед загальної кількості досліджуваних було виявлено середній рівень тривожності у 57,9% досліджуваних, у 15,8% – високий рівень. Також за допомогою кореляційного аналізу було визначено, що у осіб, котрі на нижчому рівні розвинута саморегуляція, у більшій степені є вираженою агресивність ($r = -0,50$; $p < 0,05$).

Ще одним із вагомих показників у дослідженні психологічних особливостей осіб. Що надають домедичну допомогу, на нашу думку є фактор особистісної психологічної ресурсності, розумінні цих ресурсів, вміння відновлюватись після пережитого стресу, тощо. Наголосимо, що володіння психологічною ресурсністю виявляється у здатності особи до саморозвитку, умінні бути компетентною у життєвих та професійних питаннях, проявляти автономію у прийнятті рішень, самодостатності у доланні складних життєвих ситуацій, умінні підтримувати та надихати інших, умінні бути творчою та досягати успіху, тощо. Отримані результати проведеного дослідження виявили, що у 5 % респондентів є низький рівень особистої ресурсності, у 80 % рівень ресурсності є середнім, відповідно 15 % респондентів володіють високим рівнем психологічної ресурсності.

Під час кореляційного аналізу виявлено, що загальний рівень особистісної психологічної ресурсності є вищим у людей, котрі мають нижчий рівень тривожності ($r =$

Питання психології

– 0, 79; $p < 0,05$), також у людей, які мають низькі показники фрустрованості ($r = -0, 54$; $p < 0,05$). Дослідження показало, що у переважній більшості мотоциклістам-реактувальникам властивий низький рівень прояву цього фрустрації. Однак варто також наголосити й на тому, що особи із середнім рівнем фрустрації схильні звинувачувати себе у неприємностях, які відбулися, навіть якщо на це немає достатніх причин. Респонденти із низьким проявом цієї характеристики зазначили, що вони схильні вчитися на власних помилках та не повторювати негативний досвід, у них іноді виникає почуття розгубленості, проте їм під силу самостійно його подолати. Здебільшого вони вважають, що безвихідних ситуацій не існує, а неприємності даються задля здобуття нового досвіду й загартовування характеру.

Висновки. Підсумовуючи, можемо акцентувати, що волонтерська діяльність реактувальників-мотоциклістів має кілька суперечливих чинників. Зокрема, у контексті даного дослідження виявлено, що реактувальники-мотоциклісти достатньо добре володіють саморегуляцією. Також

було виявлено, що у переважній більшості досліджуваних рівень особистісної ресурсності також є на середньому рівні. Однак наявні кореляційні зв'язки нашоухують на роздуми про те, що все-таки діяльність реактувальників-мотоциклістів може бути пов'язана не із бажанням допомагати людям, так би мовити із альтруїстичних поглядів, а зумовлена швидше особистим зацікавленням: можливістю подолати свою тривожність, фрустрацію, страх перед небезпекою, чи можливістю відчуття адреналіну у екстремальних умовах. Відтак постає питання про необхідність подальшого дослідження, включення у нього більшої кількості показників, в тому числі мотиваційних. Основними детермінантами психологічної стійкості можемо визначити відповідальність, ресурсність, життєвий досвід, психологічну готовність до дій в екстремальних умовах, саморегуляцію, активність, впевненість у собі, індивідуальний бар'єр психічної адаптації, що включає соціальні і біологічні можливості.

Список використаних джерел

1. Ильин Е. П. Психология для педагогов. Москва : Санкт Петербург: Питер. 2012. 640 с.
2. Науменко Е.В., Вигаш М, Поленов А.Л. и др. Онтогенетические и генетико-эволюционные аспекты нейроэндокринной регуляции стресса. Новосибирск: Наука. 1990. 230 с.
3. Свідерська О. І. Психологічні особливості адаптивного потенціалу осіб, котрі працюють в умовах екстремальних ситуацій. *Вісник Національного університету оборони України*, 2020. № 1-54. С. 153–159.
4. Сокольська М. В. Особистісне здоров'я професіонала. Харків. 2012. 500 с.
5. Солдатова Е. А. Структура и динамика нормативного кризиса перехода к взрослости : монография. Москва : Академический проект; Трикста. 2004. 267 с.
6. Чернишук, Г. М. Особливості дослідження первинної стресостійкості особистості. *Проблеми емпіричних досліджень у психології*, 2008. № 1. С. 92–98.
7. Штепа О.С. Опитувальник психологічної ресурсності особистості: результати розробки й апробації авторської методики. *Проблеми сучасної психології*. Випуск 39. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. С. 380-399.
8. Belasheva I., Petrova N. Psychological Stability of a Personality and Capability of Tolerant Interaction as Diverse Manifestations of Tolerance. *International Journal of Environmental & Science Education*, 2016. Vol. 11, No. 10. URL : <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ114747.pdf>

References

1. Ijlin Ye. P. (2012). *Psychologia dla pedahohov [Psychology for teachers]*. Sankt Peterburg: Piter. (In Russian).
2. Naumenko Ye. V. Vigash M, Polenov A. L., ets. (1990). *Ontogeneticheskiye I henetiko-evolyctonnyie aspekty nejroendokrynnoj regulatcii stressa [Ontogenetic and genetic-evolutionary aspects of neuroendocrine regulation of stress]*. Novosybirsk: Nauka. (In Russian).
3. Sviderska O.I. (2020). *Psycholohichni osoblyvosti adaptvnoho potencialu osib, kotri pracvyti v umovach ekstremalnykh svtuatcii [Psychological features of adaptive potential of people working in extreme situations]*. *Visnyk Nacionalnoho universytetu oborony Ukrainy. Vol. 1 – 54: 153–159*. (In Ukraine).
4. Sokolska M.V. (2012). *Osobystisne zdorovja profesionala [Personal health of a professional]*. Kharkiv. (In Ukraine).

5. Soldatova Ye. A. (2004). *Struktura I dinamika normativnogo krizisa perechoda k vzroslosti* [The structure and dynamics of the normative crisis of the transition to adulthood]: monografiia. Moskva: Akademicheskij proekt; Triksta. (In Russian).
6. Chernyshuk H.M. (2008). *Osoblyvosti doslidzennja pervynnoi stresostijkosti osobystosti* [Features of the study of primary stress resistance of the individual]. *Problemy empyrychnykh doslidzenj u psihologii* (1): 92-98. (In Ukraine).
7. Shtepa O.S. (2018). *Opytuvalnik psiholohichmoi resursnosti: rezultaty rozrobky i aprobacii avtorskoj metodyky* [Questionnaire of psychological resourcefulness of personality: results of development and approbation of author's technique]. *Problemy suchasnoi psucholohii*. Vypusk 39. Zbirnyk naukovykh prac K-PNU imeni Ivana Ohijenka, Instytutu imeni H.S. Kostjuka NAPN Ukrainy: 380–399ю (In Ukraine).
8. Belashevaa I., Petrova N. (2016). *Psychological Stability of a Personality and Capability of Tolerant Interaction as Diverse Manifestations of Tolerance*. *International Journal of Environmental & Science Education*. Vol. 11, No. 10. URL : <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1114747.pdf> (In English).

Резюме

Свидерская О. И. кандидат політичних наук, старший преподаватель кафедры теоретической и практической психологии НУ «Львовская политехника»
Кочетова К. С. студентка II курса специальности «Психология»; НУ «Львовская политехника»

ФАКТОРЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ЛИЦ, ОКАЗЫВАЮЩИХ ДОМЕДИЦИНСКУЮ ПОМОЩЬ

Рассмотрены основные факторы психологической ресурсности лиц, оказывающих домедицинскую помощь. Определено, что главными факторами, которые могут влиять на состояние саморегуляции эмоциональных состояний регулятора-мотоциклиста есть определенный уровень его личностной тревожности и фрустрации.

Ключевые слова: домедицинская помощь; экстремальная психология; психологическая устойчивость; личностные ресурсы; стрессоустойчивость.

Summary

Sviderska O. PhD in Political Science, assistant Professor, Department of Theoretical and Practical Psychology National university Lviv Politechnic
Kochetova K. student of Psychology National university Lviv Politechnic

FACTORS OF PSYCHOLOGICAL RESISTANCE OF PERSONS, WHAT PROVIDE HOMEMADE CARE

Subject save a person's life is an important area of research of modern psychology. Its importance is to maintain the functioning of human life. In connection with the increasing number and severity of consequences of emergency situations, special attention is paid to savior - motorcyclists, the primary responsibility of volunteering which is to save lives of people who have experienced the dangers on the road. The main objectives of the savior - motorcyclists are: to be the first to arrive at the scene to perform emergency and urgent measures to rescue and evacuate the victims of the accident, provide pre-medical care to the injured, minor life support of the seriously injured before the arrival of the ambulance and psychological support. Thus, to the psychological characteristics of volunteers formed additional requirements. In particular, we are talking about the need to develop stress resistance, psychological stability, personal resourcefulness, high self-regulation of emotional states, and so on.

It is determined that pre-medical care is one of the most important actions of the responder who first arrives at the scene. The main purpose of the responder is to eliminate the causes that threaten the life of the victim, remembering the basic principles of assistance: calm, determination, speed, thoughtfulness, correctness, because the most important rule of his work is the principle of harm.

After analyzing the psychological characteristics of savior - motorcyclists, which are most relevant in their professional activities, we can identify the main qualities, such as: motivation, emotional stability, will, anxiety, possible stress, emotional and professional burnout, and others. It should noted that the psychological characteristics of the savior - motorcyclists are constantly influenced by additional external factors, namely: accidents, weather conditions, human losses, severe injuries, which mostly lead to certain psychological problems. There is a correlation between savior – motorcyclists stress, psychological resourcefulness and personal anxiety.

Key words: home care, extreme psychology, psychological resilience, personal resources, stress resilience.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.
Received/Поступила: 14.04. 21.